

Гаврилькевич В'ячеслав Костянтинівич,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки ХНУ, керівник психологічної секції наукового відділу Подільського культурно-просвітительського Центру ім. М. К. Реріха, м. Хмельницький, Україна, gavrilkevich@gmail.com

Новокшонова Ірина Миколаївна,

член Ради Подільського культурно-просвітительського Центру ім. М. К. Реріха, м. Хмельницький, Україна, irinanovok@ukr.net

СВЯТКУВАННЯ 30-РІЧЧЯ ПОДІЛЬСЬКОГО КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТИТЕЛЬСЬКОГО ЦЕНТРУ ім. М. К. РЕРІХА

Подільський культурно-просвітительський Центр імені М. К. Реріха (далі ПКПЦ ім. М. К. Реріха) – це громадська організація, основною метою діяльності якої є сприяння моральному оновленню та розвитку суспільства на засадах культури. Діяльність організації ґрунтується на концепції Культури, запропонованій М. К. Реріхом: Культура є шануванням Світла в усіх його проявах. Культура, як триєдність мистецтва, науки і філософії, базується на духовних скарбах кожного народу, кожної нації.

Президентом Ради Центру ім. М. К. Реріха є Крук Станіслав Леонідович, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Центру інноваційної педагогіки та психології, доцент кафедри практичної психології та педагогіки Хмельницького національного університету.

У 1990 року в м. Хмельницькому було засноване Хмельницьке товариство «Реріх», яке в 1995 у зв'язку з розширенням сфери діяльності реорганізоване в Подільський культурно-просвітительський Центр імені М. К. Реріха. У його структурі створили Музей-бібліотеку «Світова Культура».

Напрями діяльності центру:

– мистецько-просвітительський, що включає музейну, виставкову, бібліотечну, концертну, лекційну діяльність тощо;

– науковий, у межах якого працюють медична, психологічна та педагогічна;

– видавничий;

– робота з дітьми та молоддю («Мистецький простір»: дитяча театр-студія «Світлячки», дитяча художня студія «Mprostir»; Подільське молодіжне культурне об'єднання «У майбутнє через Культуру»);

– захист і збереження творчого спадку сім'ї Реріхів та інших видатних діячів культури, а також об'єктів культурного спадку Хмельниччини;

– робота з впровадження Гуманної Педагогіки.

Мистецько-просвітительський напрям діяльності ПКПЦ ім. М. К. Реріха з 1993 р. Т. Косс. За період його існування проведено багато культурно-просвітительських заходів: виставок, лекцій, круглих столів, бесід, концертів, літературно-музичних вечорів, зустрічей із митцями і науковцями України та країн СНД.

У 1993, 2000 та 2003 роках у місті Хмельницькому за ініціативи центру відбулись виставки оригіналів картин М. К. Реріха із серії «Гімалаї», надані з фондів Міжнародного Центру-Музею ім. М. К. Реріха. У 2003 році в експозиції були також представлені картини С. М. Реріха. Створено низку пересувних тематичних виставок репродукцій картин М. К. Реріха, С. М. Реріха, Т. Г. Шевченка.

Хмельничани та гості міста мали можливість відвідати виставки українських і зарубіжних художників: Олега Висоцького з Естонії (2004 р.), Лоли Лонлі з Миколаєва (2007 р.), юної талановитої полтавської художниці Саші Путрі та її батька Євгена Путрі (2010 р.); народних майстрів Петриківського розпису з Дніпропетровщини (2008–2009, 2012 рр.) та самчиківського розпису із с. Самчики Старокостянтинівського району Хмельницької області (2009 р.), а також хмельницьких митців: народного художника України Миколи Мазура та Оксани Мазур (2007 р.), Леоніда Шерстенюка (2006 р.), Володимира Под'япольського (2004 р.), Івана та Сергія Юркових (2007 р.), Олександра Франка (2010 р.), Лариси Захарчук-Дементьєвої з Харкова (2014 р.), Святослава Франка (2015 р.).

У 1997 році зусиллями співробітників ПКПЦ ім. М. К. Реріха під керівництвом Михайла Чайковського в місті Хмельницькому на громадських засадах було створено Музей-бібліотеку імені Г. С. Сковороди.

Завжди цікавими й пізнавальними в ПКПЦ є творчі зустрічі з талановитими неординарними особистостями, серед яких: академік Ш. О. Амонашвілі, академік В. Г. Ніорадзе, поетеса Маріанна Озолія (м. Рига), скульптор Олексій Леонов (м. Київ), народні художники України Михайло Андрійчук та Микола Мазур, заслужені художники України Олена та Ігор Скорупські, художники Андрій Ісаєв, Радимір Міляр, заслужені артисти України Валентина Щур, Фатіма Чергіндізя, київський скрипаль Віктор Кузнецов, бандуристка Леся Король, режисер та актор Сергій Трояновський, поети Володимир Дмитрик, Сергій Соколовський, мистецтвознавець Микола Кульбовський та ін.

Пересувні виставки скульптора Олесія Леонова. З 2015 року започатковано мистецький проект: «За покликом серця», де представлені роботи члена Національної спілки художників України, члена Міжнародного художнього Фонду скульптора Олесія Леонова. Співорганізаторами проекту виступили ПКПЦ ім. М. К. Реріха (його керівник С. Крук став натхненником проекту), Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної Педагогіки та ПП «Баварія–Захід». Виставки О. Леонова за цей період експонувались у містах: Прага, Київ, Івано-Франківськ, Хмельницький, Вінниця, Волочиск (Хмельницька обл.), Вознесенськ (Миколаївська обл.), Глобине (Полтавська обл.), Житомир, Винники (Львівська обл.), Горішні Плавні (Полтавська обл.), Канів (Черкаська обл.), Львів, м. Конотоп (Сумська обл.), Грудзьондзь (Польща), Шяуляй (Литва), Чернівці, Кременчук (Полтавська обл.).

Постійна виставка скульптур майстра діє в «Мистецькому просторі» ПКПЦ, майже щороку експозиція оновлюється. Сьогодні в закладі діє виставка під назвою «Гармонія – шлях мудрості», ще п'ять персональних виставок відбуваються в Україні та шість – за кордоном. (*Скульптури О. Леонова див. на с. 1 і 4 обкладинки*).

Творчість скульптора вражає обсягом робіт та всесвітнім масштабом охоплених тем. Цінності християнства та мудрість Сходу, відомі жіночі постаті та діти нової свідомості, видатні вчені, поети релігійні діячі та державотворці, філософи й великі гуманісти, – ці образи реалізують місію об'єднати людство навколо вічних цінностей: любові, мудрості та духовності. Виставки О. Леонова можна повноправно назвати «пам'яткою про головне» – про вічні моральні цінності, так потрібні нашому суспільству сьогодні.

Експозиція Музей-бібліотека «Світова Культура» знайомить відвідувачів із життєвим і творчим шляхом сім'ї Реріхів, О. П. Блаватської, а також із історією створення та діяльністю ПКПЦ ім. М. К. Реріха¹ – неурядової організації при ООН.

У бібліотечному фонді зібрано понад 5 тисяч книг. Тут представлено філософський, науковий та художній творчий спадок Реріхів, О. П. Блаватської, їх учнів та послідовників, а також – колекція книг, присвячених різним галузям мистецтва, науки, західної та східної філософії, класичні тексти основних світових релігій, зібрання творів класиків української та зарубіжної художньої літератури.

¹ Так написано у першій публікації статті, але тут замість «ПКПЦ ім. М. К. Реріха» має бути «Міжнародного Центру Реріхів». – *Примітка авторів*.

Наукова та видавнича діяльність. Науковий відділ ПКПЦ ім. М. К. Реріха, який очолює кандидат біологічних наук Л. Г. Васил'євих, здійснює наукові пошуки за напрямками: педагогіка, психологія, медицина. Результати наукових досліджень оприлюднюються на регіональних і міжнародних науково-практичних конференціях та ін. заходах, у наукових виданнях. Співробітники здійснюють переклад українською мовою книг з гуманної педагогіки й беруть участь у видавничій підготовці до друку цих книг та збірників матеріалів конференцій, альбомів з фотографіями скульптур О. Леонова та ін.

Дитячий та молодіжний напрямки діяльності. 24 вересня 2016 року ПКПЦ ім. М. Реріха був відкритий «Мистецький простір» – культурний осередок, мета якого залучати дітей та молодь міста до високого мистецтва, до творчості, пропагуючи українську та світову культуру. Сучасна нова триповерхова споруда «Мистецького простору» обладнана за усіма вимогами до високоякісного творчого навчання – тут розміщено клас живопису, виставковий та концертний зали, зал для роботи театрального колективу.

У «Мистецькому просторі» працюють художня студія (керівник І. Бочуля), театральна студія «Світлячки» (керівник Н. Кошуцька). 5 вересня 2018 року на базі студій «Мистецького простору» був створений дитячий проект «Сонячна академія», що синтезує різні види мистецтва й заохочує дітей до розкриття внутрішнього потенціалу засобами мистецтва. У межах проекту «Сонячна академія» створено декілька короткометражних фільмів та пісня-візитівка проекту.

ПКПЦ ім. М. К. Реріха започатковано з 2018 р. щорічний конкурс дитячого малюнка «Ми – діти космосу», а також разом із «Мистецьким простором» – з 2017 р. – Фестиваль дитячих театральних колективів Хмельниччини «Театральна мозаїка».

У 1999 року молодіжна група ПКПЦ ім. М. Реріха була реорганізована в *Подільське молодіжне культурне об'єднання «У майбутнє через Культуру»*. У 2004 на його базі створено Центр культурного розвитку молоді міста Хмельницького: організовано роботу творчих студій для молоді – художньої, музичної, театральної (театр-студія «Живе слово»), художнього слова та студій із вивчення англійської та польської мов.

Робота ПМКО «У майбутнє через Культуру» була відзначена на державному рівні: премією Кабінету Міністрів України за внесок молоді у розбудову держави (2005 та грантом Президента України для обдарованої молоді (2014) для реалізації проекту «У майбутнє через культуру», спрямованого на збереження культурного спадку Хмельницької області.

Захист творчого спадку сім'ї Реріхів та інших видатних діячів культури та відновлення об'єктів культурного спадку Хмельниччини. За ініціативи ПМКО «У майбутнє через Культуру» було упорядковано інформацію про культурні пам'ятки м. Хмельницького та видано збірку «Хмельницький культурний: з минулого в майбутнє». Окремим масштабним заходом став проект молодіжних волонтерських трудових загонів, у якому вже взяли участь понад півтори тисячі осіб. У рамках цього проекту здійснювалася робота з благоустрою архітектурних пам'яток Хмельницької області. Співробітники Центру ім. М. К. Реріха брали також участь у будівництві культурного архітектурно-паркового комплексу в м. Сімферополі (2001, 2002), будівельно-відновлювальних роботах у Міжнародному Центрі Реріхів (з 2007) і будівництві Музею Гуманної Педагогіки в с. Бушеті (Телавський район, Грузія) в 2014 році.

Робота з гуманної педагогіки. Завдяки ініціативі ПКПЦ ім. М. Реріха у м. Хмельницькому організовано три освітні авторські семінари: академіка, іноземного члена Національної академії педагогічних наук України, професора, доктора психологічних наук Ш. О. Амонашвілі; академіка, доктора педагогічних наук, професора В. Г. Ніорадзе; директора дитячої художньої студії й дитячого садка «Басті Бубу» П. Ш. Амонашвілі.

У 2002 р. при ПКПЦ ім. М. Реріха було створено Лабораторію Гуманної Педагогіки (очолив С. Л. Крук), на базі якої діє Хмельницький обласний центр Гуманної Педагогіки Всеукраїнського громадського об'єднання «Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної Педагогіки». У 2009 року створене Всеукраїнське громадське об'єднання «Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної Педагогіки» (zareєстроване Міністерством юстиції України наказом № 534/5 від 18 березня 2010 р., свідоцтво № 3302), а С. Л. Крука обрано її президентом.

У 2014 розпочато дослідно-експериментальну роботу (2015–2025) з гуманної педагогіки на базі Хмельницької середньої загальноосвітньої школи № 22 ім. Олега Ольжича (Наказ МОН України від 17 січня 2015 року № 22), до якої згодом долучились школи різних міст України

ПКПЦ ім. М. Реріха є співорганізатором щорічних всеукраїнських наукових заходів:

– Всеукраїнських Читань з Гуманної Педагогіки (за сприяння МОН України) на базі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ), зокрема «Добра воля – найдорожча перемога» (26-27 жовтня 2019 р.);

– Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців» (на базі Хмельницького національного університету за ініціативи кафедри психології та педагогіки);

– Всеукраїнського семінару-практикуму з особистісно зорієнтованого навчання на засадах гуманної педагогіки, який з 2018 р. проводиться на базі Хмельницької загальноосвітньої школи № 22 ім. Олега Ольжича: «Поспішайте, діти! Будемо учитись літати!» (25-26 січня 2018 р.), «Урок як акумулятор життя дитини» (31 січня – 1 лютого 2020 р.).

За значний внесок у розвиток та практичне втілення ідей гуманної педагогіки Міжнародне громадське журі присвоїло почесне звання «Лицар Гуманної Педагогіки» та вручило золотий значок «Серце і лебідь» чотирьом співробітникам ПКПЦ ім. М. Реріха: С. Л. Круку, В. К. Гаврилькевичу, І. О. Ерметову та Д. Г. Гайдук. У 2007 році президента ПКПЦ ім. М. Реріха С. Л. Крука за сумлінну працю та високий професіоналізм нагородили Почесною грамотою Міністерства культури і туризму України та Центрального комітету профспілки працівників культури України, а у 2010 році Станіслав Леонідович став лауреатом Хмельницької міської премії імені Богдана Хмельницького в галузі історико-краєзнавчих досліджень, збереження культурного спадку за вагомі досягнення у розвитку історичного краєзнавства м. Хмельницького і Подільського краю.